

17. 9. 2007

ID: 50168

Výklad obsahu právního úkonu

Obsah právního úkonu lze vykládat podle vůle toho, kdo ho učinil, jen za předpokladu, že tvrzená vůle není v rozporu s jazykovým projevem učiněným v písemné formě.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 26 Odo 159/2006, ze dne 24.7.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců a) J. Č. a b) I. Č., zastoupených advokátem, proti žalovanému E. W., zastoupenému advokátem, o zaplacení částky 85.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 15 C 93/2005, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. října 2005, č. j. 26 Co 308/2005-44, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. října 2005, č. j. 26 Co 308/2005-44, pokud jím byl v části výroku I. změněn rozsudek Okresního soudu v Trutnově ze dne 14. dubna 2005, č. j. 15 C 93/2005-23, tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku částku 95.000,- Kč, a ve výroku o nákladech řízení před soudy obou stupňů, se zrušuje a věc se vrací v tomto rozsahu tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Trutnově (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 14. dubna 2005, č. j. 15 C 93/2005-23, výrokem I. zamítl žalobu, kterou se žalobci domáhali zaplacení částky 85.000,- Kč s 10 % z částky 50.000,- Kč za každý započatý měsíc počínaje měsícem únorem 2005 do zaplacení, a výrokem II. rozhodl o nákladech řízení účastníků.

K odvolání žalobců Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací rozsudkem ze dne 6. října 2005, č. j. 26 Co 308/2005-44, citovaný rozsudek soudu prvního stupně v části výroku I., již byl zamítnut nárok na smluvní pokutu za období od 1. září 2003 do 31. března 2005, změnil tak, že uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku částku 95.000,- Kč (výrok I.); v části výroku I., již byl zamítnut nárok na smluvní pokutu za období od 1. dubna 2005 do 23. května 2005, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok II.). Současně uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci náklady řízení před soudy obou stupňů (výrok III.).

Soudy obou stupňů vzaly z provedených důkazů mimo jiné za zjištěno, že na základě písemné smlouvy o půjčce ze dne 31. ledna 2003 (dále jen „Smlouva“) půjčili žalobci žalovanému částku 50.000,- Kč (čl. 1 Smlouvy) a současně se s ním dohodli, že buď do 31. srpna 2003 na ně převede ve Smlouvě specifikované pozemky za kupní cenu totožnou s výší půjčky (čl. 2 Smlouvy) nebo jím půjčku vrátí následující den (1. září 2003) s tím, že jinak mu bude účtován poplatek z prodlení ve výši 10 % z dlužné částky za každý započatý měsíc (čl. 3 Smlouvy). Současně zjistily, že žalovaný zaplatil (vrátil) žalobcům půjčenou částku 50.000,- Kč včetně zákonného úroku z prodlení až dne 31. března 2005. Na tomto skutkovém základě oba soudy především dovodily, že vůlí smluvních stran projevenou v čl. 3 Smlouvy bylo sjednat (pro případ, že žalovaný do 31. srpna 2003 nepřevé na žalobce ve Smlouvě uvedené pozemky a ani jím následující den nevrátí půjčenou částku) smluvní pokutu ve smyslu § 544 a § 545 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném v době uzavření Smlouvy (dále jen „obč. zák.“). Odvolací soud - na rozdíl od soudu prvního stupně - rovněž dovodil, že (z důvodů uvedených v napadeném rozsudku) není ujednání o smluvní pokutě obsažené v čl. 3 Smlouvy neplatné pro rozpor s dobrými mravy (ve smyslu § 39 obč. zák.). S přihlédnutím k tomuto závěru zamítavý rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci smluvní pokutu v částce 95.000,- Kč (výrok I. napadeného rozsudku).

Proti výrokům I. a III. rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Uplatněné dovolací námitky podřadil pod dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. V dovolání - z důvodů tam uvedených - především zpochybnil správnost právního názoru, že ujednání obsažené v čl. 3 Smlouvy je dohodou o smluvní pokutě ve smyslu § 544 a § 545 obč. zák. Pro případ, že dovolací soud se s tímto právním názorem odvolacího soudu ztotožní, namítl, že uvedené ujednání je neplatné podle § 39 obč. zák. pro rozpor s dobrými mravy. Z obsahu dovolání vyplývá dovolací návrh, aby dovolací soud zrušil (v napadeném rozsahu) rozsudek odvolacího soudu a věc mu (v tomto rozsahu) vrátil k dalšímu řízení.

Žalobci se ve vyjádření k dovolání ztotožnili s právním posouzením věci odvolacím soudem a navrhli, aby dovolání bylo zamítnuto.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je – proti napadenému výroku I. rozsudku odvolacího soudu – přípustné podle § 237 odst. 1 písm.

a) o. s. ř., neboť zde směřuje proti rozsudku, jímž odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlídnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (jejich existence nebyla tvrzena a ze spisu se nepodává) a k tzv. jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.). Dospěl k závěru, že posléze uvedenou vadou je řízení v projednávané věci postiženo.

Podle § 155 odst. 1 věty první o. s. ř. obsah rozhodnutí ve věci vysloví soud ve výroku rozsudku. Přitom výrok rozsudku musí být přesný, určitý a srozumitelný tak, aby byl vykonatelný po stránce materiální. Výkon rozhodnutí lze totiž nařídit jen tehdy, obsahuje-li rozhodnutí mimo jiné označení oprávněné a povinné osoby a vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen (§ 261a odst. 1 o. s. ř.). Platí rovněž, že soud nemůže účastníkům přiznat jiná práva a uložit jim jiné povinnosti, než je navrhováno, a žalobní petit musí svým rozhodnutím zcela vyčerpat a nesmí jej (s výjimkou případů podle § 153 odst. 2 o. s. ř.) překročit (srov. Bureš, J. - Drápal, L. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání, Praha, C. H. Beck, 2001, str. 241-242).

Nelze rovněž přehlédnout, že Vrchní soud v Praze již v rozsudku ze dne 28. června 1994, sp. zn. 7 Cdo 41/93, uveřejněném pod č. 10 v sešitě č. 3 z roku 1994 Bulletinu Vrchního soudu v Praze, dovedl, že brání-li nedostatek řádného a přezkoumatelného odůvodnění právního posouzení věci odvolacím soudem dovolacímu soudu zhodnotit jeho správnost (§ 241 odst. 2 písm. d/ - nyní § 241a odst. 2 písm. b/ - o. s. ř.), trpí řízení jinou vadou ve smyslu § 241 odst. 2 písm. b) - nyní § 241a odst. 2 písm. a) - o. s. ř. S uvedeným právním názorem se dovolací soud ztotožňuje rovněž v projednávané věci.

V posuzovaném případě se žalobci domáhali, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit jim (tj. oběma žalobcům) do tří dnů od právní moci rozsudku částku 85.000,- Kč a dále 10 % z částky 50.000,- Kč za každý započatý měsíc počínaje únorem 2005 do zaplacení. Soud prvního stupně žalobu (kterou se oba žalobci domáhali zaplacení částky 85.000,- Kč s 10 % z částky 50.000,- Kč za každý započatý měsíc počínaje měsícem únorem 2005 do zaplacení) zamítl. Naproti tomu odvolací soud vyhlásil u odvolacího jednání dne 6. října 2005 rozsudek, kterým citovaný rozsudek soudu prvního stupně v části výroku I., již byl zamítnut nárok na smluvní pokutu za období od 1. září 2003 do 31. března 2005, změnil tak, že uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku částku 95.000,- Kč (výrok I.); v části výroku I., již byl zamítnut nárok na smluvní pokutu za období od 1. dubna 2005 do 23. května 2005, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok II.). Současně uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci náklady řízení před soudy obou stupňů (výrok III.). Písemné vyhotovení napadeného rozsudku obsahuje tytéž výroky (srov. vyhlášený a písemně vyhotovený rozsudek odvolacího soudu). Přitom ovšem v odůvodnění napadeného rozsudku se hovoří o žalobcích (nikoli o žalobci v jednotném čísle, jak je uvedeno ve výrokové části rozsudku odvolacího soudu), přičemž odvolací soud výslovně uvedl, „že žalobcům přiznal za shora specifikované období, tj. za celkem 19 měsíců po 5.000,- Kč, smluvní pokutu ve výši 95.000,- Kč ...“, tedy jakoby žalovanému (správně) uložil platební povinnost i ve výroku napadeného rozsudku ve vztahu k oběma žalobcům. Z uvedeného především vyplývá, že napadený rozsudek je v měnícím výroku I. nesrozumitelný a tudíž nevykonatelný po stránce materiální, byla-li jím žalovanému uložena platební povinnost ohledně částky 95.000,- Kč (pouze) ve vztahu k „žalobci“, ačkoliv účastníky řízení na straně žalobce byly dvě (nikoli pouze jedna) fyzické osoby. Zároveň však napadené rozhodnutí trpí v tomto ohledu nedostatkem řádného a přezkoumatelného odůvodnění a to dovolacímu soudu brání ve zhodnocení jeho správnosti. Řízení tak trpí vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Dovolací soud proto podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil ve výroku I. a v souvisejícím nákladovém výroku III. napadený rozsudek odvolacího soudu, aniž se, zejména z důvodů předčasnosti, zabýval dalšími námitkami dovolatele podřazenými dovolacímu důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.; podle § 243b odst. 3 věty první o. s. ř. vrátil věc v tomto rozsahu odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

V dalším řízení odvolací soud především nepřehlédne, že pro závěr, zda ujednání v čl. 3 Smlouvy je dohodou o

smluvní pokutě ve smyslu § 544 a § 545 obč. zák., je rovněž rozhodná vůle účastníků Smlouvy jako dvoustranného právního úkonu. Při zjišťování jejího obsahu se uplatní i výkladové pravidlo vyjádřené v § 35 odst. 2 obč. zák. (srov. např. odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2001, sp. zn. 20 Cdo 2352/99, uveřejněné pod č. C 753 ve svazku 10 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, dále rozsudky Nejvyššího soudu z 8. ledna 2002, sp. zn. 26 Cdo 893/2000, z 13. října 2004, sp. zn. 26 Cdo 2481/2003, a z 16. prosince 2004, sp. zn. 26 Cdo 125/2004). Obsah právního úkonu lze však vykládat podle vůle toho, kdo ho učinil, jen za předpokladu, že tvrzená vůle není v rozporu s jazykovým projevem učiněným v písemné formě. Výkladem nelze již učiněný projev vůle doplňovat, měnit či dokonce nahrazovat (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2002, sp. zn. 25 Cdo 1116/2001, uveřejněný pod č. C 1627 ve svazku 23 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu). Je-li obsah právního úkonu zaznamenán písemně, určitost projevu vůle je dána obsahem listiny, na niž je zaznamenán; nestačí, že účastníkům smlouvy je jasné, co je předmětem smlouvy, není-li to poznatelné z textu listiny. Určitost písemného projevu vůle je objektivní kategorií a takový projev vůle by neměl vzbuzovat důvodně pochybnosti o jeho obsahu ani u třetích osob (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2002, sp. zn. 33 Cdo 512/2000, uveřejněný pod č. C 1108 ve svazku 15 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu).

Současně odvolací soud nepřehlédne závěry, které přijala ustálená soudní praxe ohledně neplatnosti ujednání o smluvní pokutě podle § 39 obč. zák. pro rozpor s dobrými mravy. Tak ustanovení § 544 a § 545 obč. zák. nevylučují možnost sjednání smluvní pokuty za prodlení s placením peněžitého závazku. Ujednání, které výši smluvní pokuty činí závislou též na době, po kterou trvá porušení smluvní povinnosti (např. procentní částkou za každý měsíc prodlení), není neplatné (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 1999, sp. zn. 29 Cdo 2495/98, uveřejněný pod č. 6 v sešitě č. 1 z roku 2000 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Ujednání o smluvní pokutě ve výši 2 % z pohledávky denně za každý den zpoždění dohodnuté splátky pohledávky není neplatné podle § 39 obč. zák., neboť není v rozporu se zákonným předpisem, ani jej neobchází a nepřichází se ani dobrým mravům (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. srpna 2001, sp. zn. 33 Odo 204/2001, uveřejněného pod C 675 ve svazku 9 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu). Smluvní pokuta sjednaná ve výši 0,25 % z dlužné částky za každý den prodlení je přiměřená a ujednání o smluvní pokutě není proto neplatné pro rozpor s dobrými mravy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. června 2004, sp. zn. 33 Odo 588/2003, uveřejněný pod C 2801 v sešitě 30 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu). Smluvní pokuta ve výši 1.000,- Kč denně, což představuje 0,33 % z dlužné částky za každý den prodlení, není neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor s dobrými mravy (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2006, sp. zn. 33 Odo 1385/2004 /ústavní stížnost podaná proti citovanému rozsudku byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu České republiky ze dne 24. května 2007, sp. zn. I. ÚS 798/07/).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)